

- Proiect co-finanțat prin Fondul European de Dezvoltare Regională -

Planul de management integrat al ariilor Hârtibaciu - Târnava Mare - Olt

- Versiunea scurtă, decembrie 2015 -

Proiect implementat de:

În parteneriat cu:

MIHAI
EMINESCU
TRUST

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU
PROTECȚIA MEDIULUI ȘI
CĂMINUL

ORGANISMUL NAȚIONAL DE
ECOTUR

Colinele
Transilvaniei

Cuprins

Introducere	4
Direcții și măsuri de management incluse în planul de management	8
Descriere ariilor protejate.....	11
Limitele Ariei Protejate	11
Factorii interesați	12
Aspecte socio-economice	13
Aspecte legate de cultura locală.....	15
Evaluarea situației actuale.....	18
Presiuni și amenințări.....	24
Strategia de management	31
Planul operațional.....	35
Principalele măsuri / acțiuni de management -	37
Bibliografie	43

Editor publicație:

WWF România, Str. Lungă, nr.175, Brașov, office@wwf.ro, www.natura2000transilvania.ro

Administrația siturilor: SOCIETATEA „PROGRESUL SILVIC”- Administrația Târnava Mare Hârtibaciu, Dumbrăveni, str. Avram Iancu, nr. 12 jud. Sibiu, 555100, Tel: 0269 865554; 0740 312151 Fax: 0269 865700; E-mail: a_tmh@yahoo.com

Publicația a apărut în cadrul proiectului Pentru Natură și Comunități Locale-Bazele unui management integrat Natura 2000 în zona Hârtibaciu”, finanțat de Programul Operațional de Mediu- POS Mediu, prin Fondul European de Dezvoltare Regională. Prezentul material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Fotografii: Asociația Mioritics.

Decembrie 2015, Brașov.

Planul de management integrat al ariilor Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt

Introducere

Prin definiție, managementul reprezintă arta de a conduce, de a organiza și direcționa diferitele sectoare ale unui agent economic pentru ca acestea, luate împreună, să conducă la obținerea produselor finite sau a serviciilor pe care acel agent economic și le-a propus. Raportat la cazul nostru, reprezintă găsirea modalităților celor mai eficiente pentru îndeplinirea scopului propus, acela de a permite o bună înțelegere a legăturilor între situația actuală, tendințele de viitor și măsurile de management planificate pentru ariile protejate Hârtibaciu- Târnava Mare-Olt.

Proiectul *”Pentru Natură și Comunități Locale - Bazele unui management integrat Natura 2000 în zona Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt”* implementat de Asociația WWF-Programul Dunăre Carpați România, în parteneriat cu ARPM 7 Centru, Fundația ADEPT, Fundația Mihai Eminescu Trust și Asociația ECOTUR Sibiu, și-a propus să contribuie la menținerea stării de conservare favorabilă a speciilor și habitatelor de interes comunitar și național, prin managementul participativ al ariilor de protecție avifaunistică și al ariilor de interes comunitar - viitoarele arii speciale de conservare - din zona Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt, asigurându-se, în același timp, cadrul necesar pentru o utilizare durabilă a resurselor naturale ca fundament de dezvoltare pentru comunitățile locale.

Rețeaua Natura 2000 urmărește menținerea, îmbunătățirea sau refacerea stării de conservare favorabilă a speciilor și habitatelor de interes comunitar din siturile Natura 2000, luând în considerare realitățile economice, sociale dar și culturale specifice, la nivel local și regional, ale fiecărui stat membru al Uniunii Europene. Astfel, unicitatea spațiului intracarpatic la nivel european, cu precădere zona cuprinsă în ariile protejate (AP) din zona Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt, zonă ce atestă un valoros patrimoniu natural și cultural, a impus necesitatea realizarea unui cadru organizat, în care să fie promovate modalități de utilizare a resurselor naturale în acord cu practicile tradiționale și compatibile cu cerințele conservării biodiversității.

Ariile Protejate pentru care s-a întocmit acest plan, numite colectiv, în acest document, **Aria Protejată Hârtibaciu-Târnavă Mare-Olt** au fost desemnate pentru a fi conservate valori naturale deosebite atât pentru România cât și pentru Uniunea Europeană. Această zonă este foarte importantă din perspectiva conservării biodiversității, fiind cea mai mare suprafață compactă acoperită de arii protejate din Transilvania.

Siturile de Importanță Comunitară SPA Podișul Hârtibaciului, SCI Sighișoara Târnavă Mare și SCI Oltul Mijlociu - Cibin - Hârtibaciu formează împreună, probabil, cel mai important grup de arii protejate Natura 2000 din bioregiunea continentală a României, importanță susținută de mai multe argumente. Este o zonă de întindere foarte mare, peste 270.000 ha, care, cu toate că se află în zona colinară dens populată și cu multe conflicte om/natură, are următoarele atuuri:

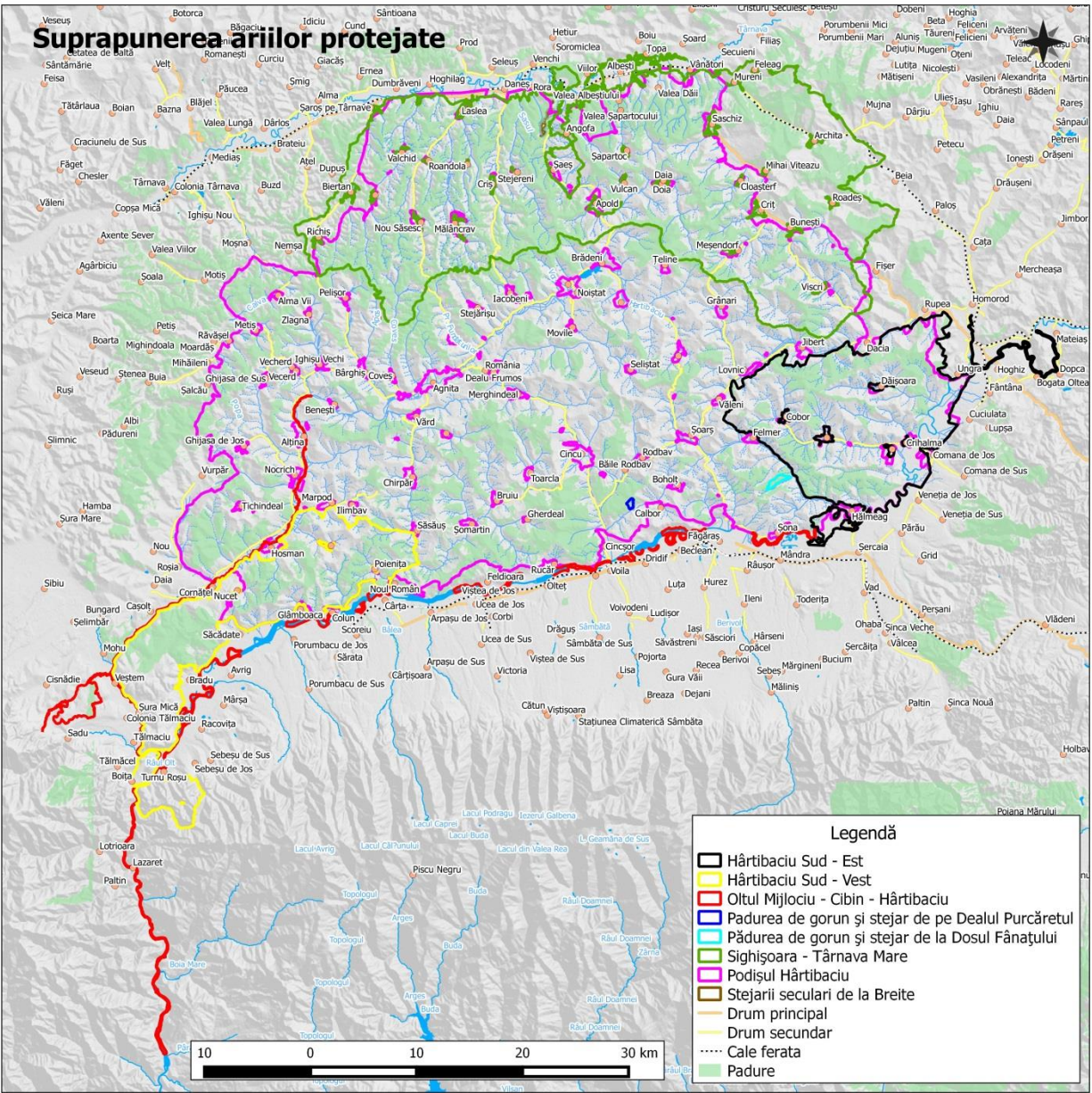
- Situl are formă rotunjită - adică ideală pentru managementul ariilor protejate, lipsită de numeroase margini și fragmentare pe limitele ariei.
- Este o zonă mai puțin populată față de media zonelor colinare, cu 5-10 km distanțe între sate, astfel că speciile de animale pot coexista, fără conflicte majore cu populația.
- Între sate, s-a păstrat un echilibru între terenurile gestionate intensiv pentru resurse și cele cu caracter semi-natural și natural, păstrându-se integritatea peisajului cultural unic în Europa.
- Nu există drumuri cu un trafic intens, decât în zonele marginale ale Ariei Protejate.
- Habitatele naturale și seminaturale de păduri și pajiști, cu biodiversitate ridicată sunt preponderente. Zonele mai puțin favorabile pentru habitatele și speciile sălbatice, precum terenurile arabile, sunt puține, iar zonele nefavorabile, precum și zonele industriale, lipsesc aproape în totalitate.
- Habitatele sunt într-o stare favorabilă pentru a asigura o biodiversitate ridicată: pădurile, în totalitate gospodărite, au un procent semnificativ de păduri bătrâne, de peste 80 de ani, aflându-se într-o stare favorabilă multor specii de nevertebrate, păsări și mamifere;
- Pajiștile, întreținute și exploatare prin pășunat sau cosit, permit coexistența multor specii.
- Remarcăm prezența unei rețele de văi cu pâraie care curg natural, creând meandre mari, văi, în ale căror albie majore sunt prezente zone cu vegetație specifică de luncă, cu sălcii, plopi și anini bătrâni, habitate importante pentru multe specii de floră și faună și care asigură importante servicii ecologice.

- Biodiversitatea și diversitatea culturală continuă să se împlătească organic, susținând economia locală, oferindu-le comunităților dreptul la o viață în comuniune cu patrimoniul natural. Mai mult decât atât, patrimoniul cultural dezvoltat de-a lungul secolelor asigură caracterul unic al zonei, constituind un potențial deosebit pentru dezvoltarea turismului.

În această zonă, au fost desemnate și se suprapun zece arii protejate de interes comunitar și național: SPA Podișul Hârtibaciului, SCI Sighișoara- Târnava Mare, SCI Pădurea de gorun și stejar de pe Dealul Purcăretului, SCI Pădurea de gorun și stejar de la Dosul Fânașului, SCI Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu, SCI Hârtibaciu Sud-Est, SCI Hârtibaciu Sud-Vest , Rezervația Naturală “Stejarii seculari de la Breite Municipiul Sighișoara”, “Canionul Mihăileni”, “Rezervația de stejar pufos” din comuna Daneș-sat Criș, planul de management integrând obiectivele și măsurile de management pentru toate aceste arii protejate. Pentru a face mai ușoară parcurgerea documentului, când se face referire în acest plan de management la toate cele 10 arii protejate, se folosește denumirea colectivă ***Aria Protejată Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt sau prescurtat Aria Protejată (AP)***. Această denumire colectivă este utilă și importantă și din perspectiva comunicării, în special cu principalii factori interesați din zonă.

Un obiectiv extrem de important, pentru această AP, este asigurarea menținerii și refacerii stării favorabile de conservare pentru toate speciile și habitatele de interes comunitar, așa cum se prevede în directivele europene de conservare a naturii. Dar atingerea acestui obiectiv, fără implicarea directă, activă a proprietarilor și gestionarilor de terenuri și resurse naturale nu este posibilă, ca urmare viziunea pe termen lung pentru această zonă trebuie să fie una acceptată de către principalii factori interesați din această zonă.

Direcții și măsuri de management incluse în planul de management

- ✓ **Programul 1. Managementul biodiversității:** Menținerea/refacerea stării favorabile de conservare pentru habitatele și speciile de interes pentru conservare, prin aplicarea și îmbunătățirea măsurilor de management, în colaborare cu proprietarii și administratorii de terenuri și resurse naturale.
- ✓ **Programul 2. Managementul peisajului:** Menținerea peisajului caracteristic, prin conservarea mozaicului de terenuri cu folosințe variate și a localităților cu arhitectură specifică.
- ✓ **Programul 3. Managementul resurselor naturale și comunitățile locale:** Implicarea comunităților locale în administrarea AP prin acordarea de sprijin în vederea unui management durabil a resurselor naturale și identificarea de soluții pentru dezvoltare durabilă bazată pe valorile zonei.
- ✓ **Programul 4. Ecoturism și promovare:** Creșterea atractivității AP prin realizarea și implementarea unei strategii, în vederea transformării zonei în atracție turistică majoră pentru vizitatorii români și străini.
- ✓ **Programul 5. Informare, conștientizare, educație ecologică:** Creșterea sprijinului comunităților locale pentru menținerea și valorificarea valorilor din aria protejată.
- ✓ **Programul 6. Administrarea ariei protejate (management):** Menținerea integrității și a valorilor AP prin reglementarea activităților relevante și asigurarea resurselor necesare pentru management.

Realizarea acestor programe nu este doar responsabilitatea celui ce administrează aria protejată, respectiv a Administratorului. Legea prevede responsabilități și obligații, atât pentru proprietarii și administratorii de terenuri, cât și pentru autorități. Ca urmare, este foarte important ca implementarea planului de management să se facă în parteneriat și prin colaborare cu factorii interesați.

Planul de management al Ariei Protejate Hârțibaciu-Târnava Mare-Olt conține o descriere succintă a ariilor protejate, o prezentare a valorilor și amenințărilor identificate, o evaluare a tendințelor și, în baza acestora, stabilește măsurile de management în planul operațional.

Acest plan se constituie într-un ghid extrem de important, nu numai pentru administratorul ariilor protejate, ci și pentru autorități, instituții, proprietari și administratori de terenuri, constituind cadrul pentru un management participativ al ariilor protejate.

Strategia de management, respectiv viziunea precum și obiectivele specifice, pe domenii și subdomenii, direcțiile de management și acțiunile, respectiv măsurile de management au fost elaborate de echipa proiectului “Pentru Natură și Comunități Locale - Bazele unui management integrat Natura 2000 în zona Hârtibaciu-Târnavă Mare-Olt”

Prezentul plan a fost elaborat în vederea identificării strategiei de management al AP Hârtibaciu-Târnavă Mare-Olt și stabilirea direcțiilor și a măsurilor de management și de monitorizare, astfel încât să fie realizate obiectivele pentru care au fost desemnate ariile protejate.

Complexitatea managementului AP este dată, în principal, de:

- multitudinea de valori naturale și culturale care se regăsesc aici și pentru care au fost declarate Ariile Protejate din zonă și unicitatea zonei, în peisajul european, conferită de aceste valori ale zonei,
- diversitatea și multitudinea presiunilor și amenințărilor la adresa valorilor,
- numărul mare al factorilor interesați: proprietari și administratori de terenuri și resurse naturale, comunități locale, autorități, instituții, organizații,
- faptul că responsabilitatea pentru implementarea activităților și măsurilor de management nu revine numai administratorului AP ci și factorilor interesați,
- necesitatea definirii condițiilor în care comunitatea se poate dezvolta durabil, cu menținerea valorilor și a serviciilor naturale, cel puțin la starea lor actuală sau chiar urmărind îmbunătățirea lor,
- caracterul neprevăzut al schimbărilor din natură și necesitatea adaptării la aceste schimbări.

Ca urmare, se impune o planificare atentă, asigurându-se cadrul necesar pentru un management adaptabil și participativ.

Managementul adaptabil se referă la posibilitatea adaptării soluțiilor de management la realitățile caracteristice fiecărui moment. Acest plan trebuie să stabilească măsuri de management pentru gestionarea unor valori naturale supuse unor modificări greu de anticipat, modificări ce pot apărea atât din cauza unor factori naturali cât și din cauza unor factori antropici. Drept urmare, planul operațional a fost astfel elaborat încât să permită flexibilitate în stabilirea zonelor în care se fac intervențiile și în detalierea măsurilor și acțiunilor de management, având astfel un caracter adaptabil. Ținând cont de faptul că acest plan trebuie să stabilească măsuri de management pentru gestionarea unor valori naturale ce acoperă o suprafața foarte mare (peste 270.000 ha), cu multe comunități și activități umane în zonă ce au un impact asupra valorilor naturale, modificări ce pot totuși apărea și din cauza unor factori naturali, planul operațional a fost astfel stabilit încât să permită flexibilitate în stabilirea zonelor în care se fac intervențiile și în detalierea măsurilor de management, având astfel un caracter adaptativ.

Principiul **managementului participativ** impune implicarea factorilor interesați, atât în procesul de elaborare a planului, cât și în implementarea acestuia. Pe parcursul elaborării planului, au fost organizate întâlniri și dezbateri cu factorii interesați, Administrația siturilor depunând eforturi semnificative pentru a se asigura că toți cei interesați au fost informați și consultați în mod corespunzător. În acest scop, au fost organizate atât întâlniri publice, cât și grupuri de lucru cu specialiști din cadrul principalelor instituții cu responsabilități în zona siturilor.

Planul de management stabilește responsabilitatea implementării măsurilor speciale de management, pentru conservarea sau utilizarea durabilă a resurselor naturale, impunând implicarea, nu numai a administratorului, dar și al autorităților, așa cum se precizează în articolul 21 alineatul 6 al OUG 57/2007: *”Autoritățile locale și naționale cu competențe și responsabilități în reglementarea activităților din ariile naturale protejate sunt obligate să instituie, de comun acord cu administratorii ariilor naturale protejate și, după caz, cu autoritatea publică centrală pentru protecția mediului și pădurilor, măsuri speciale pentru conservarea sau utilizarea durabilă a resurselor naturale din ariile naturale protejate, conform prevederilor planurilor de management.”* Ca urmare, Planul operațional detaliat, stabilește responsabilitățile pentru implementarea acțiunilor de management.

Descriere ariilor protejate

Limitele Ariei Protejate

Limitele Ariei de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) „Podișul Hârtibaciului” au fost stabilite prin Hotărârea de Guvern nr. 1.284/2007 și modificate prin Hotărârea de Guvern nr. 971/2011.

Limitele Siturilor de Importanță Comunitară (SCI) „Sighișoara Târnava Mare-ROSCI0227”, “Pădurea de stejar și gorun de la Dosul Fânașului ROSCI0143”, „Pădurea de stejar și gorun de pe Dealu Purcăretului ROSCI0144”, „Oltul Mijlociu-Cibin-Hârtibaciu ROSCI0132”, au fost stabilite prin Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1.964/2007 și modificate prin Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 2.387/2011 când au fost desemnate limitele și pentru SCI-urile ”Hârtibaciu Sud - Vest ROSCI0304”, “Hârtibaciu Sud - Est ROSCI0303”.

Pentru Aria Protejată în ansamblu, principalele limite sunt:

- pe limita nordică, este mărginită de valea Târnavei Mari,
- pe latura de vest, de creasta deluroasă dintre Mihăileni și Vurpăr și de pâraiele Biertan, Moșna, Metișul și Zăvoiul până la localitatea Șaroș pe Târnavă
- de-a lungul graniței sudice a sitului, se întinde cursul Oltului mijlociu și drumul E68/DN1 Sibiu-Brașov,
- dinspre est, limita este constituită de aliniamentul deluros dintre localitățile Ungra și Rupea, pârâul Valea Mare, creasta dintre localitățile Dacia și Fișer, iar de aici urmărește limita comunei Bunești, granița județului Mureș - Brașov și Mureș - Harghita până în valea Târnavei Mari.

Este important de menționat că intravilanul construit al localităților a fost, în mare măsură, exclus din AP, cu ocazia revizuirii limitelor în 2011. Modificarea limitelor nu se poate face de către administratorul AP ci doar prin acte normative similare celor de declarare a AP, la propunerea autorității centrale pentru protecția mediului sau prin directive comunitare și doar în baza unor studii care aduc argumente bine fundamentate științific cu privire la necesitatea modificării limitelor. Prezentul Plan de Management se referă la cele zece arii protejate declarate prin acte normative, încadrate în trei tipuri de arii naturale protejate, conform prevederilor Legii 49/2011 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice: arii protejate de interes comunitar, la care se încadrează toate SCI și SPA, arii protejate de interes național la care se încadrează rezervațiile naturale și o arie protejată de interes local la care se încadrează monumentul naturii.

Factorii interesați

Pentru atingerea obiectivelor Planului de Management, este obligatorie implicarea diversilor factori interesați. În cadrul procesului de realizare a planului de management, au fost identificați factorii interesați din raza Ariei Protejate Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt, felul în care ei sunt influențați de aria protejată și rolul oficial (legal) pe care îl au, pentru a se putea stabili modalitatea de implicare în implementarea planului de management.

Principalii factori interesați pentru AP Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt sunt toate comunele cu locuitorii acestora, prin reprezentanții lor legali (primării și consilii locale), Agențiile de Protecția Mediului din cele 4 județe, Consiliile Județene, Administrațiile Bazinale Olt și Mureș cu Sistemele de Gospodărire a Apelor subordonate, ANIF-prin sucursalele din cele 3 județe. Un rol important îl au, de asemenea, gestionarii de fond forestier, fie prin Ocoalele Silvice de Stat sau Ocoale Silvice de Regim, prin aplicarea unui management adecvat al acestor suprafețe. Un actor de seamă în managementul valorilor AP este și APIA - Agenția pentru Plăți și Intervenții Agricole - prin sucursalele județene, prin implementarea schemelor voluntare de agromediu dar și prin politicile de încurajare a folosinței tradiționale a terenurilor. De asemenea, ANIF - Administrația Națională Îmbunătățiri Funciare, prin realizarea și menținerea canalelor de desecare sau a altor lucrări cu potențial impact asupra mediului natural, influențează major speciile și habitatele existente, dar și folosința terenurilor.

Aspecte socio-economice

La nivelul populației, o primă problemă identificată este aceea a subocupării și a capitalului educațional scăzut, care reduce oportunitățile populației de a se integra pe o piață a muncii calificată. Rata șomajului în cele trei județe, peste care se suprapune AP, se situează, în general, la nivelul sau chiar sub cel național. Indicator macroeconomic cu evoluții oscilante, acesta a atins un maxim și, în zonă, aproape egal cu cel național în 2010, însă a început să scadă ajungându-se la 5,27 % în anul 2012.

Sub aspectul capitalului uman, două comunități se remarcă prin valori mari, anume zonele urbane Agnita și Avrig. Aceste valori pot fi asociate cu gradul de urbanizare și numărul mai ridicat al oportunităților derivate din acesta, diversitatea domeniilor de activitate (comparativ cu zonele rurale) și cu accesul la căile de comunicație. Situația comunităților din imediata vecinătate a acestor zone este semnificativ diferită: dacă, în vecinătatea Avrigului, întâlnim comunități cu valori relativ ridicate ale capitalului uman, comunitățile din vecinătatea Agnitei sunt caracterizate prin diferențe majore. Explicația asociată acestui fapt derivă din caracteristicile comunităților: aspectul rural, procesul de îmbătrânire al populației, nivelul scăzut de școlarizare. Printre factorii, care determină un nivel scăzut al capitalului uman, se numără și slaba dezvoltare a căilor de comunicație către poli urbani importanți, fapt ce determină migrația populației cu o calificare mai ridicată.

În ceea ce privește recreerea și turismul, se constată că AP se întinde peste o zonă colinară, cu o alternanță de pășuni și păduri, care oferă un cadru perfect celor care vor să practice drumețiile și cicloturismul. Rețeaua de trasee amenajate sau în curs de amenajare (peste 300 km) oferă oportunități, atât pentru începători, familii cu copii, dar și pentru sportivi. În zona estică a Târnavei Mari (Sighișoara-Viscri) sunt disponibili peste 80 km de trasee pietruite pentru biciclete și drumeție. De asemenea, există peste 230 de km de trasee marcate și cu panouri informative pentru drumeție și excursii cu biciclete, între Rupea și Mediaș, prin sate, acoperind întreaga zonă Târnavă Mare. Alte activități turistice, care se pot practica în zonă, sunt: turism ecvestru, tururi ghidate în zona satelor săsești, "vânătoare" de trufe, activități educative cu copii, etc.

Datele oficiale, prezentate de Institutul Național de Statistică la nivelul celor trei județe, arată evoluții foarte diferite ale serviciilor hoteliere și de cazare formalizate. Dintre agenții economici investigați, un număr de 34 au ca domeniu de activitate principal turismul. Serviciile oferite în activitatea turistică sunt cu precădere cele de cazare și alimentație (28 din 34 agenți oferă ambele servicii), la care se adaugă cele de recreere și, în mai mică măsură, excursiile ghidate și activitățile care presupun implicarea turiștilor în treburi gospodărești tradiționale.

Infrastructura de cazare este cea mai dezvoltată în Sighișoara, dar structurile de cazare sunt reduse, în număr și capacitate, în afara acestui oraș. Însă potențialul pentru dezvoltarea unei infrastructuri specifice, adaptate la valorile zonei este mare, în special în localitățile cu clădiri ce mențin arhitectura tradițională. Potențialul de programele turistice variate, specifice zonei, este mare, dar oferta nu este semnificativă. Există însă turoperatori care știu să utilizeze valorile deosebite ale zonei.

Pe teritoriul AP există numeroase oportunități de dezvoltare a activităților de recreere, cum ar fi, de exemplu :

- posibilitățile de recreere cu biciclete sunt în plină dezvoltare, în zonă existând trasee de biciclete, cum ar fi, de exemplu, cel amenajat de Fundația ADEPT între Criș și Sighișoara, panouri informative, puncte de închiriere biciclete (la Richiș, Sighișoara, Mediaș, Saschiz). Alte centre similare sunt în stadiul de proiect, așa cum este cel din Biertan. Traseele de mountainbike de aici sunt dispuse în lungul văilor, spre Copșa Mare, spre satul Richiș, spre dealul Furișului sau spre Dupuș. Bicicletele pot fi folosite și în localitate, unde drumurile au fost amenajate astfel încât transportul pe două roți să fie posibil.
- sate muzeu, cum ar fi de exemplu Biertan: inclus în lista muzeelor ecologice din județul Sibiu, localitatea atragând anual zeci de mii de turiști din toată lumea. În toată regiunea există asociații locale care promovează tradițiile, protecția naturii și vacanțele active. Unele dintre ele sunt inițiative ale unor turiști străini sau emigranți, care au îndrăgit foarte mult zona și s-au implicat în conservarea patrimoniului împreună cu comunitățile locale, ca de exemplu în Săsăuș, Ațel, Richiș, Copșa Mare, Valchid, Cincșor, Saschiz.
- geocaching-ul¹, care are loc la fiecare sfârșit de săptămână, în apropiere de Biertan.

---

¹ Geocaching-ul definește concursurile de căutare de comori (virtuale) prin indicii ascunse în zonele interesante turistice, dar mai puțin cunoscute și accesate, căutare ce implică și cunoașterea acestora.

- trasee culturale care se pot baza pe peisajul cultural istoric unic, o primă demonstrație în acest sens fiind oferită de Traseului Cultural Brukenthal, un traseu pentru drumeții între localitățile Nocrich, Sibiu și Avrig, al carui slogan este „călătorind printre culturi”. Pe lângă localitățile memoriale incluse în „Samuel von Brukenthal”, importante din punct de vedere istoric și cultural, traseul conceput de Asociația Hosman Durabil, dispune de puncte de belvedere precum și clădiri importante și alte elemente de interes ale peisajului cultural. Un alt traseu cultural, conceput de aceeași asociație, este cel al bisericilor pictate de frații Grecu, conceput pentru biciclete și mașini în Podișul Hârtibaciului și Depresiunea Făgărașului.
- *Mocănița de pe Valea Hârtibaciului* este considerată resursa turistică „latentă”, cu un imens potențial de dezvoltare, întrucât, în prezent, linia cu ecartament redus dintre Sibiu și Agnita nu este funcțională, dar există un proiect de valorificare a acesteia. Aceasta ar întregi peisajul arhaic al zonei și ar reprezenta un punct de atracție, prin ineditul formei de transport (garnitură tractată de locomotiva cu aburi cu viteza medie de sub 10 km/h). Un efect scontat va fi integrarea mai bună a satelor de pe Valea Hârtibaciului în peisajul turistic regional. Mai mult, în punctul de plecare (municipiul Sibiu), există și un muzeu al locomotivelor ce ar putea face parte din produsul turistic nou creat. În prezent, însă, doar două asociații locale (Asociația Consorțiul pentru dezvoltare interregională Sibiu - Agnita și Asociația Prietenii Mocăniței) fac eforturi pentru revitalizarea acestei resurse turistice; din cauza investițiilor necesare, care sunt destul de mari, în lipsa unei susțineri din partea instituțiilor publice locale și centrale, transformarea mocăniței într-o atracție turistică de succes nu este posibilă.

Amatorii de vacanțe active, mai au la dispoziție și alte activități, cum ar fi echitația: la Daneș, există o pensiune care oferă plimbări cu calul prin pădure, iar în apropierea regiunii studiate, la Prod (jud. Sibiu - 17 km de Sighișoara) există o fermă de cai, care oferă diferite programe ecvestre pentru orice nivel, atât pentru începători cât și pentru călăreți experimentați. Tot aici s-a desfășurat în 2011, prima ediție a unui concurs internațional de călărie, care a reunit 60 de participanți din 15 țări.

Aspecte legate de cultura locală

Principalele religii ale locuitorilor din AP urmează cumva și linia demarcată de structura etnică a populației întâlnind mai multe culte religioase: ortodoxă (majoritară), reformată, romano-catolică, greco-catolică, precum și religii protestante și neo-protestante.

Diversitatea comunităților, peisajelor și a culturilor din zonă, a generat, de-a lungul istoriei nenumărate obiceiuri, legende și tradiții dintre care se remarcă: *Legenda cetății Rupea, a uriașilor, a castelului Bethlen din Criș, a satului dispărut Divaldis, legenda Piramidelor de la Șona, legenda cocoșului din Apața sau a lolelor din Agnita*. Legat de obiceiuri, acestea sunt, ca de altfel pe întreg teritoriul țării, legate de principalele momente ale anului, marcând, în general, evenimentele religioase, astronomice dar și cele legate de muncile câmpului și de agricultură care defineau noțiunea timpului, în special în regiunile săsești. Dintre principalele obiceiuri se evidențiază *Kronenfest* sau sărbătoarea cununii (care marchează sosirea verii), *Plugarul, Șezătorile, Nunta cu călărași, Dărdaica* (specific satului Dacia), *Foșnicul, Vecinătăți, Baluri, Festivaluri, Târguri, Rusaliile, Colindele și Burduhoazele* (mascații de anul Nou).

Fenomenul de depopulare a satului săsesc transilvănean, ca urmare emigrării masive în Germania, a avut consecințe dramatice asupra păstrării identității etnoculturale a zonei. Astăzi, mai întâlnim doar puțini sași în această regiune, odinioară definite de prezența lor. În majoritatea satelor se mai afla cel mult 10 persoane de etnie germană, excepție făcând comună Alțâna, unde numărul acestora depășește 70. Acest lucru face dificilă pentru specialist reconstituirea culturii tradiționale a satului săsesc transilvănean. De aceea, este necesară realizarea unor studii etno-sociologice (monografii) pentru repertorierea vieții rurale din comunitatea săsească actuală, precum și a sistemului de reprezentare specific satului săsesc transilvănean (așezare, biserici fortificate, gospodărie, tip de locuință, ocupații, meșteșuguri, costum, obiceiuri și norme comunitare).

Prezența populației săsești a contribuit la conturarea unui specific și în arhitectura populară, fondul vechi al acesteia fiind format din construcții de lemn cu acoperiș învelit cu paie. În secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, populația săsească a trecut la construcțiile de cărămidă, înlocuind învelitorile din paie cu țiglă, ceea ce a influențat întreaga arhitectură a zonei.

Zona este foarte bogată în vestigii istorice, generate de-a lungul secolelor:

- biserici-cetate caracteristice zonei, care deveneau la nevoie adevărate cetăți de necucerit.
- castelele transilvănene de origine maghiară, franceză, croată, evreiască sau cehă, vechi de sute de ani, dar care, din păcate, nu sunt valorificate la adevărata lor valoare, multe fiind într-un stadiu avansat de degradare.

- primele dovezi ale prezenței umane în județul Sibiu datează din epoca pietrei. În două situri arheologice, situate în Agnita, respectiv în proximitatea orașului, se găsesc vestigii din paleolitic și neolitic. La sud de Agnita s-au descoperit urme ale unei cetăți dacice, dar și cele ale unei așezări romane.
- principalul oraș al regiunii este Agnita, atestat documentar în 1280, iar, în anul 1376, orașul dobândește dreptul de a ține târg. Centrul istoric, împreună cu o serie dintre casele din oraș, sunt incluse pe lista monumentelor istorice ale Ministerului Culturii.
- la începutul secolului XX, pe traseul Sighișoara-Agnita-Sibiu, a fost dată în folosință o cale ferată cu ecartament îngust, vestita „mocăniță “. Această legătură feroviară era de importanță majoră pentru dezvoltarea industrială a regiunii și traversa Valea Hârtibaciului pe toată lungimea ei, legând cele 3 orașe și 15 sate.
- numeroase vestigii și urme ale tuturor etniilor care conviețuiesc de mai multe sute de ani se regăsesc în Județul Mureș, care este poate cel mai cosmopolit dintre cele trei județe, deoarece aici au trait și trăiesc atât comunități de români, cât și de sași, maghiari și rromi. O serie de dovezi incontestabile ale existenței unor comunități, încărcate de istorie, există încă din perioadele neolitic (cultura Petrești-Coțofeni), hallstattiană, romană, post-romană și prefeudala. Bisericile fortificate sunt specifice și prezente aproape în fiecare așezare și în județul Mureș: Apold, Cloașterf, Șaeș, Daneș sau Vulcan.
- cetatea medievală din Saschiz, având ca inspirație Turnul cu Ceas din cetatea medievală Sighișoara, (numită pe atunci "capitala" sașilor din Transilvania), a fost construită în secolul al XIV-lea.
- Cetatea Uriașilor (Huhnenburg), datând din secolele II-III din epoca romană și inclusă în lista monumentelor istorice de interes național de către Ministerul Culturii.
- Castelul Haller din comună Mihai Viteazu este unul aproape necunoscut, chiar și pentru sătenii din comună
- Castelul Bethlen din satul Cris, comuna Daneș este un castel construit în secolul XIV
- Castelul Bethlen din satul Boiu, ridicat în anul 1617
- Castelul Alexius și Georgius Bethlen din Cris, comună Daneș, a fost construit între secolele XIV și XVI este cel mai frumos exemplar arhitectural renaștantist al unei construcții destinate apărării și locuirii
- Piramidele de la Șona, din apropierea zonei Hartibaciu - Târnava Mare - Olt, mai precis în comună Mândra, sunt de fapt 7 movile de pământ, așezate pe două șiruri paralele, cea mai înaltă dintre ele având cam 20 de metri înălțime. Deocamdată arheologii nu au stabilit cine le-a construit și în ce scop, dar ar putea fi vorba de morminte din perioada sciților sau epoca pre-dacă.

- Vestigii arheologice din sec. II--VII, pot fi identificate în satul la Halmeag, Cincșor (com. Voila), Comăna de Jos (com. Comăna), Criș și Roadeș (com. Bunești), unde există urme de așezări din epoca bronzului, precum și așezări dacice, romane și prefeudale, declarate monumente naționale.
- Cetatea Rupea, care este unul dintre cele mai vechi vestigii arheologice de pe teritoriul României, primele semne de așezări omenești datând din paleotic și neoliticul timpuriu (5.500--3.500 i.H.).
- Biserici fortificate mai pot fi admirate și în Cincșor, Cincu, Rodbav, Bărcut, Șoarș, Ungra, Câța, Bunești, Criș sau Meșendorf.
- Biserica evanghelică-luterană fortificată din Hălmeag a fost construită în a doua jumătate a secolului al XI-lea și ilustrează faza de trecere de la romanic la gotic, sub influența cisterciană.
- Satul Viscri adăpostește una dintre cele mai spectaculoase biserici fortificate săsești, una din cele 6 înscrise în patrimoniul mondial UNESCO. Fundația patronată de Prințul Charles al Marii Britanii, Mihai Eminescu Trust, a renovat biserica și câteva case din localitate.

Evaluarea situației actuale

În această secțiune sunt prezentate principalele valori și amenințări din AP Hârtibaciu-Târnavă Mare-Olt și se analizează situația valorilor identificate, respectiv presiunile care afectează starea acestora în prezent, estimându-se amenințările care vor exista sau pot apărea pe viitor. Aceste analize se fac, pornind de la informațiile prezentate în capitolele anterioare și stau la baza definirii măsurilor și acțiunilor de management necesare pentru realizarea obiectivelor de conservare, pentru care au fost desemnate ariile protejate.

Principalele valori ale ariei protejate sunt reprezentate de:

- speciile și habitatele de interes comunitar
- habitatele importante pentru speciile de interes comunitar
- speciile și habitatele care sunt importante pentru AP, altele decât cele de interes comunitar,

Pe lângă acestea, au fost identificate și alte valori importante pentru zonă, mai ales cele ce se constituie în resurse pentru localnici și dezvoltarea zonei, printre care se află peisajele valoroase care pot constitui atracții turistice sau valori care sunt importante pentru comunitățile locale și care, dacă sunt păstrate și valorificate, ajută la dezvoltarea locală și la obținerea unui sprijin real din partea autorităților și a localnicilor pentru implementarea măsurilor de management, valorile culturale și istorice ale zonei, speciile importante pentru comunitățile locale.

În ce privește identificarea și evaluarea presiunilor și amenințărilor, aceasta a fost realizată în grupul de lucru și în întâlniri cu factorii interesați, utilizând clasificarea UICN. Amenințările din Formularul Standard pot fi ușor asimilate cu cele din clasificarea UICN. Această clasificare internațională, realizată pentru amenințările din arii protejate, nu face decât să grupeze presiunile și amenințările pentru a permite o analiză mai ușoară a categoriilor de amenințări și o definire mai clară a necesarului de acțiuni și măsuri de management.

Presiunile apar/există ca urmare a acțiunilor umane sau a fenomenelor naturale extreme *din trecut sau care au loc în prezent* și care afectează, în mod cumulat, (efectul mai multor acțiuni și/sau fenomene) sau, separat, viabilitatea pe termen lung sau mediu a speciei sau habitatului. Pentru analiza de mai jos, au fost luate în calcul presiunile identificate în prezent sau pe parcursul ultimilor cinci ani.

Amenințările pot apărea ca urmare a acțiunilor umane sau a fenomenelor naturale extreme *pe viitor*, putând afecta în mod cumulat (efectul mai multor acțiuni și / sau fenomene) sau, separat, viabilitatea pe termen lung sau mediu a speciei sau habitatului. Definierea amenințărilor se face luând în calcul acțiuni umane viitoare sau previzibile. Pentru analiza prezentată în continuare, s-au luat în calcul amenințările ce pot deriva în următorii cinci ani, din acțiuni umane în derulare sau previzibile și fenomene naturale extreme posibile.

Analiza rezultatelor de la inventarierea și cartarea speciilor și habitatelor de interes de conservare, în corelație cu presiunile existente și amenințările preconizate, a dus la stabilirea direcțiilor principale de management, respectiv a acțiunilor și măsurilor ce trebuie realizate pentru menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare. Aria Protejată Podișul Hârtibaciului are cea mai mare suprafață, după cea a Rezervației Biosferei Delta Dunării. Se suprapune peste o zonă cu peisaj mozaicat generat de interacțiunea omului cu natura timp de sute de ani, în care modul de gospodărire al terenurilor și al resurselor naturale a generat condiții favorabile pentru numeroase specii de interes comunitar și național. Menținerea situației actuale este însă o reală provocare, având în vedere numeroasele presiuni și amenințări. Analiza situației actuale a valorilor, în special a speciilor și habitatelor de interes conservativ, în contextul presiunilor din ultimii cinci ani și a amenințărilor preconizate, scoate în evidență care sunt măsurile prioritare asupra cărora trebuie concentrat managementul în următorii ani.

Deși nu pare o problemă critică, este important ca, în măsura în care este posibil, să se reajusteze limitele siturilor din această AP, acțiune ce poate fi favorizată de

derularea în prezent a proiectului INSPIRE². Limitele actuale au fost stabilite pe hărți la scara 1:100.000, ceea ce a dus la situații uneori greu de gestionat în procesul de management: limita "taie" unitățile amenajistice forestiere și parcele agricole "întregi" (cu același tip de folosință și al aceluiași proprietar), făcând dificilă implementarea măsurilor de management.

Speciile care sunt considerate a fi în stare nefavorabilă de conservare, deși există habitate favorabile pentru ele, sunt *Emys orbicularis*, *Angelica palustris* și *Iris aphylla*, specii care pot fi incluse în "lista roșie locală", necesitând lucrări de refacere. În cazul irisului, care este asociat habitatului 91H0*, stoparea presiunilor și prevenirea amenințărilor va influența și starea de conservare a habitatului prioritar asociat.

Habitatele forestiere prezintă stări de conservare diferite, problemele cele mai mari fiind identificate în cazul pădurilor de stejar pufos (91H0*) și a arboretelor de anin (91E0*), habitate comunitare prioritare. Amenințările legate în principal de exploatarea acestor arborete sunt în continuă creștere și se preconizează că se vor amplifica în timp, în special în afara fondului forestier, multe din aceste habitate aflându-se în zone nereglementate prin amenajamente silvice.

O problemă majoră în menținerea stării favorabile de conservare a pădurilor derivă din faptul că peste 50 % din păduri sunt în proprietate privată (composesorate, asociații, lăcașe de cult, persoane fizice) și uneori nu dispun de amenajamente silvice și/sau nu sunt gestionate de o structură profesională corespunzătoare (ocoale silvice de stat și private).

Mai mult decât atât, circa 29.000 ha de pădure sunt în afara fondului forestier, constituind o parte semnificativă a habitatelor importante pentru toate speciile de interes conservativ. Starea de conservare a majorității speciilor din această zonă este condiționată de existența habitatelor forestiere pe suprafețele actuale. Aceste suprafețe sunt sub permanenta amenințare a defrișării, mai ales în condițiile în care nu există o situație detaliată a categoriilor de folosință a terenurilor și mecanisme eficiente pentru menținerea acestor păduri. În plus, subvențiile acordate, în ultimii ani, sunt direcționate spre refacerea pajiștilor, chiar dacă acest proces de refacere nu este, neapărat, inițiat de o necesitate reală de suprafețe de pășuni și fânețe. Șeptelul a înregistrat o evidentă tendință de descreștere în anii trecuți și, chiar dacă în prezent se observă o ușoară creștere, suprafețele de pajiști sunt mult peste necesarul impus de efectivele de animale domestice înregistrate în evidențe.

---

² INSPIRE – directivă a Comisiei Europene care a fost inițiată pentru a îmbunătăți coordonarea la nivel comunitar între autoritățile statelor membre, pentru a suplini lipsa standardelor aferente datelor spațiale și pentru a depăși restricțiile politice privind geo-informațiile necesare implementării politicilor comunitare din domeniul mediului

Unele habitate forestiere de interes comunitar prezente cu precădere în pădurile din afara fondului forestier sunt habitate foarte valoroase, chiar prioritare, cum sunt habitatele 92A0 adică zăvoaiele cu salcie și plop sau 91H0* cu stejar pufos. Ca urmare, este important să se facă demersurile impuse de Codul Silvic de includere în fond forestier a acestor suprafețe, însoțite de acțiuni de informare și conștientizare a proprietarilor și chiar de plăți compensatorii, în anumite cazuri.

Siturile de interes comunitar includ suprafețe importante pentru majoritatea habitatelor de interes comunitar, dar se remarcă, în mod deosebit, habitatul prioritar cu stejar pufos, 91H0*, foarte fragmentat cu prezență insulară, dar care poate fi considerat un habitat emblematic, întrucât în ROSCI0227 s-au identificat aproximativ 50% din suprafața existentă la nivel național. Ca urmare, se recomandă includerea cu prioritate a întregii suprafețe a acestui habitat în Formularul Standard. Este de asemenea important ca, în cazul celor incluse în fond forestier, să se inițieze încadrarea corectă a acestor habitate în tipurile de pădure în amenajamentele silvice, pentru a se putea planifica măsurile de management prevăzute în plan. Inițierea lucrărilor de refacere a stării favorabile de conservare este importantă, având în vedere cât de rar este habitatul la nivel național și european. Prezența anumitor specii precum migdalul pitic (*Amygdalus nana*), orhideea (*Limodorum abortivum*), irisul bărbos (*Iris aphylla*), frâsinelul (*Dictamnus albus*), este strict legată de existența habitatului 91H0* (Vegetație panonică forestieră cu *Quercus pubescens*), lucru ce dovedește încă o dată importanța acestui tip de habitat și necesitatea ca acesta să fie protejat și chiar refăcut acolo unde acest lucru este eposibil.

Aninișurile, încadrate la 91E0*, habitate prioritare, sunt foarte rare în ROSCI0227 Sighișoara-Târnava Mare, unde nu au fost identificate la nivelul menționat în FS. În schimb, s-au identificat suprafețe semnificative în ROSCI0304 Hârtibaciu Sud - Vest. S-au mai identificat suprafețe și în restul AP, respectiv în ROSPA0099 Podișul Hârtibaciului, în special în afara fondului forestier, recomandându-se o atenție deosebită pentru menținerea lor, chiar dacă nu sunt de interes major pentru păsări. Habitatetele cu cvercinee 91I0*, 91Y0 sunt în general bine reprezentate în AP și în stare favorabilă de conservare pe suprafețe semnificative, prezentând și potențial de refacere, dar este nevoie să se reflecte suprafețele reale identificate în teren și în formularele standard. Pentru habitatele de făgete 9110 se recomandă reducerea suprafeței din FS, întrucât situl care le găzduiește nu prezintă condiții favorabile pentru acest habitat pe suprafața indicată în prezent în aceste formulare.

De asemenea, se remarcă faptul că arboretele bătrâne - cu vârste peste 80 de ani - favorabile pentru numeroase specii de păsări și lilieci de interes comunitar sunt în stare favorabilă de conservare. Din analiza datelor rezultate la inventarierea de teren

reiese că zonele din dreptul localităților Alma Vii - Metiș - Ghijasa și zona delimitată la nord de linia Bruiu- Cincu - Șoarș - Felmer - Hălmeag (care ar include ROSCI0143 și ROSCI0144) ar trebui analizate pentru desemnare ca și SCI în vederea compensării suprafețelor unor habitate, care nu sunt suficient de bine reprezentate în siturile existente în AP (habitatele 9170, 9110, 9110).

Habitatele de pajiști sunt importante, nu numai pentru speciile de floră și faună sălbatică, dar și ca resursă pentru localnici pentru activitățile legate de creșterea animalelor domestice. Tendințele actuale de gospodărire ale acestora, determinate de situația socio-economică, vor duce treptat la abandon sau la intensificarea utilizării prin transformare în terenuri arabile cu monoculturi. O altă tendință, nedorită pentru starea de conservare a habitatelor și pentru calitatea pășunilor din zona de dealuri, este cea de înlocuire a bovinelor și cabalinelor cu ovine, al căror impact asupra pășunilor este de degradare intensă, mai ales în condițiile în care se practică din ce în ce mai des suprapășunatul. De asemenea, ar fi de dorit să se fie găsite soluții pentru a încuraja refacerea fânețelor, aflate în continuă scădere, habitate foarte importante pentru multe specii. Fânețele umede, locul de cuibărit al cârstelului de câmp (*Crex crex*), care are populații semnificative în această AP, sunt critice, necesitând acțiuni de management corespunzător și de refacere în mod prioritar. Măsurile, propuse pentru menținerea sau refacerea lor, pot urmări nu numai satisfacerea nevoilor speciilor, dar, în oarecare măsură, inclusiv refacerea calității pășunilor și a fânețelor pentru a productivitate mai bună și pentru a oferi furaje de calitate superioară. Măsurile de agromediu vin în sprijinul măsurilor de conservare, dar nu corespund întotdeauna cu acestea, fiind necesară identificarea de soluții pentru situațiile conflictuale.

Prezența pârluagelor, favorizată până în prezent din motive diverse, este de importanță majoră pentru unele specii, îndeosebi pentru fâsa de câmp, care are nevoie pentru cuibărit de zone deschise nederanjate de lucrări agricole. Pârluagele asigură habitat foarte bun pentru nevertebrate și micromamifere, care constituie hrana multor specii de interes conservativ. În lipsa pârluagelor se va observa un declin a acestor grupuri în zonele agricole, care poate fi urmat de declinul unor specii.

Este important de menționat că patru tipuri de habitate de interes comunitar depind de menținerea managementului reprezentat de agricultura extensivă (tradițională). '*Pajiștile uscate seminaturale și faciesuri cu tufărișuri pe substrat calcaros*' (cod 6210) și '*Pajiștile de altitudine joasă*' (cod 6510) depind în totalitate de persistența practicilor agricole tradiționale, iar '*Pajiștile stepice subpanonice*' (6240) și '*Comunitățile de liziera cu ierburi înalte higrofile de la nivelul câmpiilor, până la cel*

montan și alpin' (6430) depind doar parțial de continuarea acestor practici (parțial, în sensul că practicile agricole opresc succesiunea vegetației spre pădure).

O importanță deosebită în aceste AP o au pajiștile cu arbori izolați sau pâlcuri mici de arbori, care constituie habitate importante în special pentru coleoptere, dar și pentru păsări și lilieci. Pășunile cu arbori bătrâni/seculari sunt importante pentru peste 200 de specii de lepidoptere (fluturi), 40 de specii de insecte xilofage (specii care depind de lemnul mort, cum ar fi speciile comunitare rădașca și croitorul mare), opt specii de amfibieni, cinci specii de reptile, peste 30 de specii de păsări clocitoare și peste 35 de specii de mamifere (inclusiv carnivore mari cum ar fi lupul și ursul). Deși multe dintre specii sunt protejate, pășunile cu arbori seculari nu au statut de protecție. Acestea au și o valoare culturală deosebită. În ce privește speciile se poate afirma că întreaga suprafață a AP abundă de "hot spot"-uri cu specii rare și amenințate, importante din punct de vedere conservativ.

AP oferă condiții foarte bune pentru speciile de păsări. Inventarierea arată diferențe semnificative față de FS. AP este deosebită mai ales din punct de vedere al densității populațiilor de cârstel de câmp (*Crex crex*) și al huhurezului mare (*Strix uralensis*), care prezintă aici printre cele mai mari densități din România (chiar și din Europa), precum și a populațiilor de ciocănitoare neagră (*Dryocopus martius*) și acvillă țipătoare mică (*Aquila pomarina*) cu efectivele cele mai mari la nivel național. Heleșteele de la Brădeni sunt cele care oferă cele mai bune condiții pentru speciile acvatice, fiind practic singura zonă semnificativă pentru aceste specii și necesitând o atenție deosebită în managementul zonelor umede din această zonă. Este interesant faptul că, pe vremuri, zona beneficia de prezența mai multor heleștee, sașii creând prin acest peisaj modificat, unul armonios prin prezența umană. Numeroasele heleștee, probabil, adăposteau și populații semnificative de păsări de apă și erau zone favorabile pentru amfibieni. În măsura în care vor exista proiecte de refacere a heleșteelor sau de realizare a unora noi, avizarea acestora poate fi luată în calcul, cu condiția să nu afecteze habitate de interes conservativ.

În ce privește specia urs, nu se poate determina un efectiv al populației, întrucât situl reprezintă zonă de tranzit și hrănire pentru un număr mare de indivizi care se concentrează aici în perioada de vară-toamnă (partea de Nord și de Sud a AP), dar se retrag spre munții Carpați (prin coridoare ecologice în zonele de Nord-Est, la Sud-Est și la Sud-Vestul sitului) în perioada de toamnă târzie - început de vară. S-a constatat însă că sunt și exemplare care rămân în zonă, toată perioada anului, efectivul nefiind estimat, cu rezerva că ar fi nevoie de monitorizare pe o perioadă lungă pentru a confirma în mod categoric populația rezidentă. Conflictele om-urs nu sunt foarte frecvente, dar populația locală susține că numărul urșilor și a întâlnirilor urs-om a

crescut semnificativ în ultimii ani. Pagubele produse de urs nu sunt întotdeauna compensate de autoritățile statului, ceea ce contribuie la dezvoltarea unei atitudini negative a localnicilor față de această specie și crește riscul conflictelor.

Haitele de lup, identificate în zonă, s-au observat în special în zona localităților Sighișoara, Archita-Mihai Viteazu, Brădeni-Netuș, Hălmeag, Cincu și Glâmboaca, iar exemplarul de râs la limita estică a sitului în zona localității Rupea. În AP sunt prezenți și castorii, specie de interes comunitar, reintrodus la noi în țară pentru prima dată în această zonă între anii 1998-2003. Specia s-a răspândit pe toată zona din sudul AP pe râul Olt și pe mai multe pâraie cum ar fi: Hârțibaciu, Androchei, Marpod, Ghijasa, Țicus, Cojd și Coveș, nefiind periclitată în momentul de față, dar au început să apară conflicte. Ca urmare administratorul sitului va trebui să identifice, în colaborare cu specialiștii, măsuri minime de reducere a pagubelor ce pot fi create de această specie.

Pentru speciile de amfibieni, care sunt în stare favorabilă de conservare, este extrem de important să se mențină un procent constant de zone cu bălți temporare. Bălțile temporare de dimensiuni mici (de exemplu cele formate de-a lungul drumurilor noroioase, sau în urma pășunatului vitelor și a bivolilor) nu sunt considerate habitate prioritare, însă, datorită lor, izvoarașul cu burta galbenă (*Bombina variegata*) specie care este periclitată pe plan internațional, este foarte comună în cele două situri Natura 2000. Dar, întrucât ar fi o greșeală să se considere că bălțile temporare aflate pe drumuri sunt habitate care ar trebui întreținute pentru speciile de amfibieni - se recomandă crearea de asemenea bălți în afara carosabilului.

Mozaicul de habitate are, de asemenea, valoare istorică și culturală deosebită, zona fiind unică la nivel european din punct de vedere al alternanței armonioase a zonelor cu păduri cu zone deschise și semideschise, acestea din urmă găzduind adesea arbori bătrâni sau pomi fructiferi.

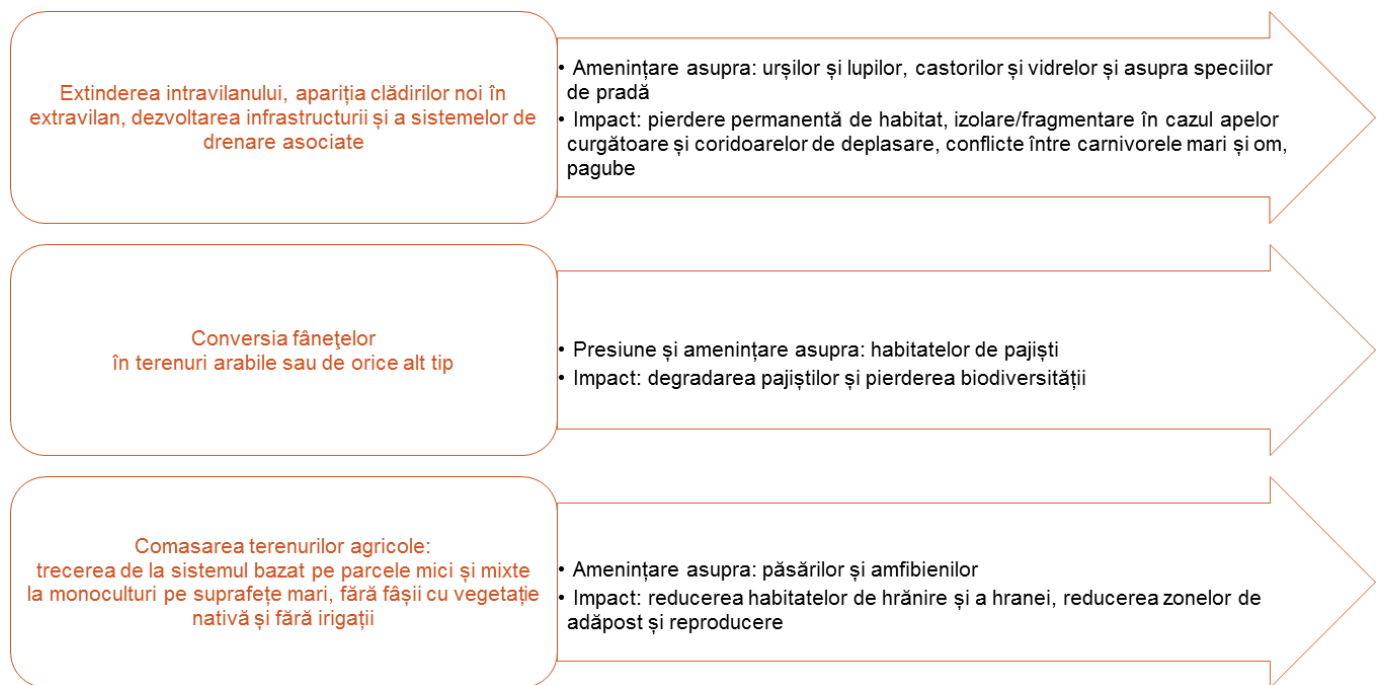
Presiuni și amenințări

Una dintre amenințările majore este constituită de incendiile provocate pentru îndepărtarea vegetației nedorite de către proprietarii și gestionarii terenurilor. Acestea se dovedesc a avea impact major, nu numai asupra habitatelor, dar și a speciilor de faună, în special prin distrugerea cuiburilor, a locurilor de adăpost și odihnă. Ca urmare, colaborarea dintre instituțiile responsabile pentru a controla și sancționa acest tip de activitate și Administrator este esențială, pe teritoriul sitului. Pe lângă amenințările majore, există riscul apariției, și aici, a unor amenințări identificate clar în alte zone ale țării, cum ar fi, de exemplu, utilizarea terenurilor pentru activități tip off-road. Situl, fiind situat în apropierea unui drum național, cu

acces ușor și, în condițiile creșterii numărului de persoane care practică acest tip de activitate, este necesar să se prevină apariția unei asemenea amenințări. De aceea, se recomandă luarea de măsuri preventive, cel puțin prin introducerea unei prevederi în regulamentul sitului. Este posibil să apară, pe viitor și alte asemenea amenințări, situație în care Administratorul va trebui să stabilească măsuri de prevenire, chiar dacă în prezentul plan nu s-a identificat o acțiune sau măsură specială.

Un tablou mai amplu, în ceea ce privește presiunile și amenințările, defalcat pe domenii, poate fi regăsit și consultat în versiunea integrală a planului de management care poate fi descărcat de pe pagina <http://www.natura2000transilvania.ro/>.

Mai jos vă prezentăm principalele amenințări și presiuni.

Transformarea pășunilor în terenuri arabile

- Amenințare asupra: tuturor speciilor de păsări care sunt dependente de sau preferă pajiștile pentru ciubărit sau hrănire
- Impact: reducerea zonelor de hrănire, pierderea definitivă a habitatelor anumitor specii (ex. ciocârlia de pădure)

Cosirea mecanizată cu utilaje grele

- Presiune și amenințare asupra speciilor de floră de interes european (ex. capul-șarpelui de foc, clopoțelul, stânjelul de stepă, tartanul)
- Impact: dispariția speciilor, mai ales dacă se cosește înainte și imediat după perioada de înflorire

Supra-pășunatul / pășunatul intensiv

- Presiune și amenințare asupra: cristelului de câmp, speciilor de plante (ca mai sus), fluturi (ex. albastrelul argintiu, fluturele de muștar, fluturele auriu) și amfibieni (ex. buhaiul cu burtă galbenă, tritonul comun) de interes european
- Impact: distrugerea habitatelor și degradarea biodiversității, eroziunea solului

Curățirea pășunilor de arbuști, arbori izolați și pălcuri de arbori, inclusiv în zăvoaiele de luncă

- Amenințare asupra: unor specii de păsări – răpitoare de zi și altor specii de păsări (ex. sfrânciocul roșiatic, huhurezul mare, ciocănitorni)
- Impact: reducerea posibilităților de ciubărit, hrănire și reproducere și, implicit, reducerea populațiilor

Schimbarea semnificativă a nivelului de apă în bazinele heleșteelor în timpul perioadei de ciubărit

- Presiune și amenințare asupra speciilor cuibăritoare în habitate umede (ex. piciorongul, buhaiul de baltă, creștețul cenușiu)
- Impact: reumplerea bazinelor poate distruge cuiburile, prădarea cuiburilor, reducerea/distrugerea habitatelor de hrănire

Vânătoarea, uciderea sau colectarea (legal sau ilegal)

- Presiune și amenințare asupra: mamiferelor mari și speciilor de pradă
- Impact: reducerea hranei, dispariția populațiilor

Pierderea legăturilor culturale, a cunoștințelor și/sau a practicilor de management tradiționale

- Presiune și amenințare asupra tuturor habitatelor și speciilor
- Impact: Depopularea comunităților rurale combinată cu intensificarea utilizării (ex. a cositului mecanizat cu utilaje grele), incendieri, expansiunea terenurilor arabile chiar și în locul fânețelor utilizate extensiv

Este important ca, în acțiunile de management, să se acorde prioritate nevoilor comunităților locale, întrucât acestea au un rol crucial în realizarea măsurilor complexe de management. De aceea se recomandă ca în această arie protejată lucrul cu comunitățile să se considere ca fiind un domeniu de management prioritar, legat strâns și de promovarea zonei ca viitoare destinație ecoturistica sub numele de Colinele Transilvaniei, stimulându-se astfel activități care pot contribui, în mod direct sau indirect, la conservarea speciilor și habitatelor, dar și la dezvoltarea durabilă a zonei.

În sistemele social-ecologice complexe, cum sunt și cele asociate peisajelor rurale din sudul Transilvaniei, problemele economice, sociale și de mediu deseori apar împreună. Rezolvarea lor necesită o abordare holistică, de ansamblu. Astfel, protejarea și sustenabilitatea valorilor excepționale culturale, peisagistice și ecologice nu se pot atinge ignorând capitalul social, sistemele de valori și starea economică a comunităților locale. Inițiativele locale de ordin social, economic și de protejare a valorilor culturale și ecologice vor fi eficiente doar atunci când vor putea să formeze un front comun în jurul unei viziuni de ansamblu despre prezentul și viitorul acestor peisaje și a comunităților umane care le populează și prin activitățile lor specifice vor converge în jurul acestor viziuni de ansamblu, într-un mod complementar. Comunicarea, transparența, încrederea, colaborarea și suportul reciproc dintre diferitele organizații și instituții sunt ingredientele indispensabile pentru a transforma diversitatea inițiativelor locale în beneficii multiple la nivel comunitar.

Numărul inițiativelor locale din regiunile acoperite de siturile Natura 2000 din sudul Transilvaniei, relevante pentru acestea este mare, mai mare ca în multe regiuni tradiționale din România și este în creștere. Aceste inițiative locale provin de la cele mai diverse platforme instituționale și organizaționale, cum ar fi organizațiile nonguvernamentale, primăriile, școlile, bisericile, persoanele fizice sau companiile. Natura activităților acestora este de asemenea diversă: în beneficiul comunităților (de exemplu integrarea și ajutorarea grupurilor sociale defavorizate), sau de conservare a patrimoniului cultural/natural, activități de promovare a artei, de întărire a identității locale/regionale, activități de cercetare, activități educative și nu în ultimul rând, activități economice.

Studii recente, bazate pe interviuri din satele din Sudul Transilvaniei, au arătat că multe dintre comunitățile locale sunt dezintegrate. Aceasta este cauzată de incapacitatea localnicilor de a coopera, individualismul, fragmentarea etnică, lipsa unor exemple pozitive de urmat, formarea unor grupuri de interese, care sunt în conflict cu majoritatea comunității locale, lipsa locurilor de muncă, sărăcia și lipsa posibilităților pentru un viitor prosper.

În acest context, considerăm deosebit de importantă colaborarea între actorii care reprezintă instituții formale (primărie, poliție, școală, biserică, ocol silvic, administratorul sitului Natura 2000 etc.) și actorii din sfera societății civile, activiști sau liderii cu care sunt importanți în formarea opiniei publice. Numai acest context instituțional colaborativ poate să încurajeze participarea oamenilor și creșterea interesului lor față de valorile comunității. În acest sens este importantă:

- *cunoașterea sistemului social și ecologic și a realităților acestor sisteme.* Sistemele de valori și aspirațiile oamenilor sunt parte a acestor realități.
- *crearea unui cadru instituțional colaborativ și participativ,* care poate promova exprimarea opiniilor și găsirea unui consens.
- *promovarea unei atmosfere de încredere între oameni și instituții.* Consultarea cu publicul devine efectivă atunci când se crează acele condiții în care chiar și persoanele marginalizate se pot face auzite și considerate.
- *promovarea valorilor umane.* În multe comunități locale lipsesc acele persoane care să reprezinte exemple de urmat către alții și pentru tineri.
- *stabilirea unui consens în ceea ce privește valorile comune.* Acesta ajută la prioritizarea activităților de conservare. Strategiile de dezvoltare a comunităților locale pot fi construite într-un fel în care să nu erodeze valorile dătoare de identitate.

Abordarea social-ecologică recunoaște interdependența între sistemelor sociale și cele ecologice: oamenii influențează sistemele ecologice prin activități de extracție a resurselor, în timp ce sistemele de cunoștințe și valori, precum și politicile sunt determinanți importanți ai tipurilor de practici adoptate pentru folosirea terenurilor. În același timp, sistemele ecologice influențează sistemele sociale prin diverse proprietăți ale lor, cum ar fi condițiile bioclimatice și morfologice, tipurile de vegetație și tipul de sol. Distribuția, abundența locală și statutul diverselor specii, habitate și peisaje sunt puternic influențate de proprietățile sistemelor sociale și ecologice, precum și modalitățile acestor sisteme interacționează unele cu altele. De exemplu, specia *Bombina variegata* este comună în zona noastră de studiu. Pășunatul tradițional cu bivoli, vite și cai, combinat cu o silvicultură durabilă aplicată pe suprafețe extinse de teren de către comunitățile locale și gestionarii pădurilor, au fost factori importanți pentru crearea de habitate potrivite pentru acest broască. Menținerea acestor practici, tradiționale pentru conservarea speciei va depinde de interesul localnicilor de a continua sisteme de pășunat tradiționale și de a găsi modalități pentru a face profitabil din punct de vedere economic pășunatul tradițional. De asemenea, sunt importante diversele motivații economice pentru a face acest tip de management profitabil. Acestea vor depinde în continuare de capitalul social, structurile de guvernare în jurul utilizării pășunilor comunale, deschiderea comunităților pentru practicile tradiționale și sustenabile de pășunat.

Peisaje culturale, cum ar fi cele din sudul Transilvaniei, au evoluat ca sisteme ecologice strâns legate de sistemele sociale. Sustenabilitatea acestora va depinde, prin urmare, de existența unor viziuni și strategii holistice, unde diferitele valori ecologice sunt integrate cu valorile istorice, culturale și de identitate precu și cu aspirațiile localnicilor.

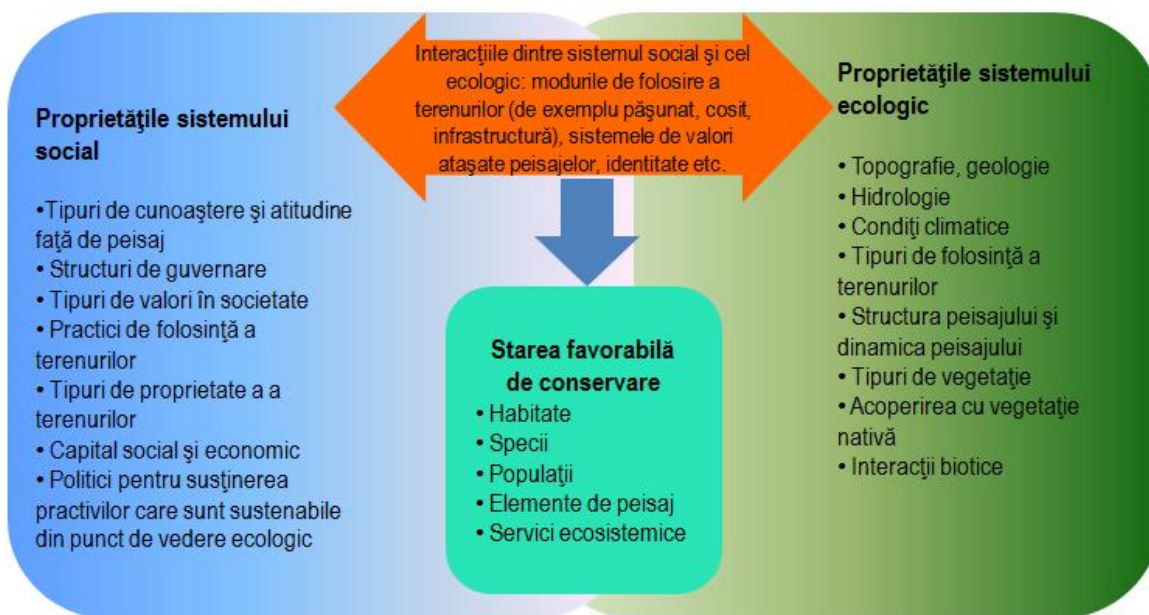

Figura 1. Cadru social-ecologic pentru conservarea peisajelor culturale și a valorilor ecologice ale acestora.

Strategia de management

Peisajul, tradițiile și valorile de biodiversitate reprezintă fundamentul dezvoltării comunităților locale din zona Hârtibaciu-Târnava Mare-Olt. Deși tendința de antropizare a mediului este din ce în ce mai mare, efortul coordonat al celor ce trăiesc în zonă poate contribui la menținerea peisajului caracteristic acestui colț de țară, asigurând resurse optime și procesele naturale necesare pentru condiții de viață bune și dezvoltare echilibrată. Ca urmare, viziunea pentru aceste arii, definită în procesul de elaborare a planului, este următoarea:

Aria Protejată Hârtibaciu - Târnava Mare - Olt are cel mai atractiv peisaj rural tradițional multicultural din Europa Centrală, în care comunitățile locale mențin cu mândrie peisajul mozaicat cu sate bine gospodărite, trăind în principal din produsele locale și serviciile create prin utilizarea durabilă a resurselor naturale și a valorilor culturale.

În cazul siturilor Natura 2000, obiectivul principal de management este cel de menținere sau refacere a stării de conservare favorabilă a habitatelor și speciilor de interes comunitar din anexele Directivei Habitate și Directivei Păsări, identificate în cadrul sitului, pentru a contribui la susținerea diversității biologice în regiune, ca suport pentru activitățile economice și pentru asigurarea condițiilor optime de viață.

În baza analizei măsurilor de management, necesare pentru menținerea sau îmbunătățirea stării de conservare a valorilor de biodiversitate, se consideră că este oportună delimitarea unor suprafețe cu măsuri de management similare. Această delimitare are ca scop definirea și indicarea clară a activităților permise în anumite suprafețe, clar delimitate sau care se pot stabili cu ușurință. Astfel, s-au definit:

- ✓ **Suprafețe de tip A - Coridoare ecologice**
- ✓ **Suprafețe de tip B - Zone de intravilan suprapuse peste coridoare ecologice**
- ✓ **Suprafețe de tip C - Pajiști cu arbori**

Măsurile de management, respectiv restricțiile pentru fiecare categorie de suprafață sunt stabilite prin planul operațional și Regulamentul AP.

Organizarea teritorială a măsurilor de management

Descriere	Regimul de management
A. Coridoare ecologice	
<p>Sunt suprafețele delimitate ca atare pe hărțile din figurile de mai jos. Acestea sunt de o importanță deosebită în special pentru deplasarea carnivorelor mari. Respectarea regulilor impuse pentru aceste suprafețe va permite menținerea conflictelor om - carnivore mari la un nivel minim și va contribui semnificativ la asigurarea condițiilor necesare acestor specii.</p> <p>Notă: În cazul în care se vor identifica noi coridoare, acestea se vor desemna doar pe baza consultărilor cu factorii intesați.</p>	<p>În aceste suprafețe sunt necesare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interzicerea construcțiilor permanente - Reglementarea construcțiilor temporare - Reglementarea îngrădirilor de terenuri

Descriere	Regimul de management
B. Zone de intravilan suprapuse peste coridoare ecologice	
Sunt suprafețe care au aceeași funcție cu suprafețele de tip A, dar au fost identificate în intravilanul localităților. Este vorba de pajiști permanente care constituie habitate de interes conservativ și de suprafețe de-a lungul apelor curgătoare, pe o fâșie de câte 50 m de o parte și alta a albiei minore.	În cazul acestora este important ca PUG să includă regulile de mai jos: <ul style="list-style-type: none"> - Reglementarea construcțiilor permanente - Reglementarea strictă a construcțiilor temporare
C. Pajiști cu arbori	
Sunt suprafețe de o importanță deosebită pentru numeroase specii și deosebit de rare în Europa. Pot constitui atracție majoră pentru turismul specializat pe natură.	În aceste suprafețe este importantă: <ul style="list-style-type: none"> - Reglementarea strictă a exploatării arborilor

În situațiile în care, pe anumite suprafețe, se impun prin acest plan de management măsuri restrictive ce conduc la pierderi economice (altele decât cele impuse de legislație), aceste zone vor fi cartate, urmând ca, în condițiile legii, să se solicite acordarea de compensații pentru respectarea prevederilor restrictive din Planul de Management, în funcție de pierderile estimate (Legea 49/2011, art 26).

Având în vedere valorile AP și amenințările identificate la adresa lor, precum și tendințele descrise prin evaluarea acestora, pentru realizarea viziunii, managementul AP se va integra în cadrul a șase programe de management.

Obiectiv: Menținerea/refacerea stării favorabile de conservare pentru habitatele și speciile de interes pentru conservare, prin aplicarea și îmbunătățirea măsurilor de management, în colaborare cu proprietarii și adminisistratorii de terenuri și resurse naturale.

Asigurarea condițiilor necesare pentru conservarea biodiversității este principalul obiectiv al AP. Acțiunile de management vor fi orientate spre menținerea sau refacerea stării favorabile de conservare a speciilor și habitatelor, respectiv gestionarea ecosistemelor, astfel încât să fie îmbunătățite caracteristicile naturale și serviciile de mediu în zonă. Măsurile de management vor fi orientate cu precădere spre diminuarea/eliminarea cauzelor, care au fost identificate generatoare de presiuni și amenințări de intensitate și extindere mare și medie. În situațiile în care cauzele nu pot fi influențate de către administratori și partenerii de management, vor fi stabilite măsuri care să reducă impactul amenințărilor asupra valorilor de biodiversitate.

Programul 1 Biodiversitatea

Subprogramul 1.1: Managementul habitatelor forestiere

Obiectiv specific: *Refacerea/menținerea, prin lucrări silvice a structurii optime și a stării de conservare a habitatelor forestiere din fond forestier și din afara acestuia.*

Subprogramul 1.2. Pajiști

Obiectiv specific: *Menținerea pajiștilor permanente prin încurajarea managementului durabil al parcelelor mici de pășuni și fânețe în vederea asigurării condițiilor pentru refacerea habitatelor de interes comunitar și de asigurare a populațiilor de specii dependente de pajiști.*

Subprogramul 1.3. Managementul habitatelor ripariene și acvatice

Obiectiv specific: *Asigurarea condițiilor pentru menținerea / refacerea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor dependente de cursurile de apă.*

Subprogramul 1.4: Asigurarea conectivității ecologice

Obiectiv specific: *Asigurarea conectivității funcționale a habitatelor prin lucrări de reconstrucție și condiționarea investițiilor / lucrărilor care pot duce la fragmentare, astfel încât mișcarea speciilor să nu fie îngrădită.*

Subprogramul 1.5: Conservarea speciilor de interes comunitar

Obiectiv specific: *Menținerea și refacerea populațiilor de specii de interes conservativ prin aplicarea de măsuri specifice de conservare.*

Subprogramul 1.6. Specii invazive

Obiectiv specific: *Prevenirea și controlul extinderii speciilor invazive care afectează habitate și specii de interes conservativ.*

Subprogramul 1.7. Măsuri generale de conservare

Obiectiv specific: *Revizuirea limitelor și a Formulelor Standard pentru a se asigura unui cadru optim pentru managementul valorilor din Aria Protejată.*

Programul 2: Managementul peisajului

Obiectiv: *Menținerea peisajului caracteristic prin conservarea mozaicului de terenuri cu folosințe variate și a localităților cu arhitectură specifică.*

Programul 3: Managementul resurselor naturale și comunitățile locale

Obiectiv: *Implicarea comunităților locale în administrarea AP prin acordarea de sprijin în vederea unui management durabil a resurselor naturale și identificarea de soluții pentru dezvoltare durabilă bazată pe valorile zonei.*

Programul 4: Ecoturism și promovare

Obiectiv: *Creșterea atractivității AP prin realizarea și implementarea unei strategii în vederea transformării zonei în atracție ecoturistică majoră pentru vizitatori români și străini.*

Programul 5: Informare, conștientizare, educație ecologică

Obiectiv specific: *Creșterea sprijinului comunităților locale pentru menținerea și valorificarea valorilor din aria protejată.*

Programul 6: Administrarea ariei protejate

Obiectiv: *Menținerea integrității și a valorilor AP, prin reglementarea activităților relevante și asigurarea resurselor necesare pentru management.*

Planul operațional

Pentru implementarea strategiei de management, prezentată la capitolul anterior, s-au definit principalele direcții de management pentru primii cinci ani de implementare a Planului de Management. Direcțiile descriu ceea ce trebuie realizat de către gestionarii terenurilor și resurselor de pe teritoriul AP și ceea ce trebuie să urmărească Administratorul, pentru a realiza obiectivele de management pentru programele și sub-programele definite în cadrul strategiei. Activitățile detaliate vor fi stabilite prin Planul de lucru anual.

IMPORTANT: În ceea ce privește responsabilitatea implementării direcțiilor de management descrise în Planul operațional, este important să se înțeleagă următoarele: obligația și responsabilitatea adaptării managementului terenurilor și al resurselor naturale la obiectivele AP revine proprietarilor și gestionarilor de drept, conform prevederilor OUG 57/2011, articolul 21 alineatul 4. De asemenea, așa cum s-a precizat și la capitolul A, responsabilitatea reglementării activităților de pe teritoriul AP, în conformitate cu prevederile Planului de management, revine autorităților competente, în colaborare cu administratorul AP, conform OUG 57/2007, articolul 21 alineatul 6.

Administratorul propune măsurile și activitățile de management, în baza recomandărilor specialiștilor în conservarea biodiversității și se implică în mod activ în stabilirea, împreună cu gestionarii, a modalităților în care se pot implementa direcțiile stabilite. Ca urmare, atunci când se definesc Direcțiile de management, acestea se referă nu numai la obligațiile sau acțiunile realizate de Administrator, ci și la cele ale factorilor interesați direct implicați.

De exemplu, dacă acțiunea se referă la "reglementarea activităților de....." , obligativitatea reglementării revine autorității desemnate legal, Administratorul având rolul, ca, prin emiterea unui aviz, să se implice activ în armonizarea reglementărilor cu cerințele speciilor și habitatelor. Mai precis, în cazul direcției de management 2.1. Reglementarea managementului rețelei hidrografice astfel încât să se asigure condițiile necesare conservării habitatelor și speciilor de interes conservativ - reglementarea acestor activități se face de autoritățile competente, rolul Administratorului fiind acela ca, prin emiterea unui aviz, să solicite adaptarea acestora la cerințele speciilor, explicând motivele pentru care adaptarea este necesară și contribuind la identificarea de soluții.

Având în vedere resursele limitate de care dispune Administratorul, precum și faptul că, în prezent, nici un administrator de arie protejată nu are asigurat un sprijin financiar continuu, direcțiile de management au fost prioritizate după cum urmează:
prioritatea 1 - direcțiile de management care sunt foarte importante pentru realizarea obiectivelor și pentru realizarea cărora Administratorul trebuie să facă tot posibilul să identifice resursele necesare;

prioritatea 2 - direcțiile importante de management, dar a căror realizare nu este critică pentru atingerea obiectivelor. Administratorul va depune eforturi pentru a le realiza;

prioritatea 3 - direcții care pot contribui la realizarea obiectivelor, dar nerealizarea lor nu va influența în mod negativ AP. Se vor realiza doar dacă apar oportunități pentru atragerea resurselor necesare.

Planul operațional detaliat poate fi consultat în varianta integrală a planului de management care poate fi descărcat de la pagina de internet: <http://natura2000transilvania.ro> .

Principalele măsuri / acțiuni de management -

Notă: măsurile listate mai jos sunt extrase din planul de management. Versiunea finală și detaliată poate fi consultată în planul de management. În acesta sunt incluși indicatori de monitorizare, direcțiile de acțiune, organismele responsabile și modalitățile de monitorizare a implementării acestora.

Habitatele forestiere

- Armonizarea măsurilor de management forestier cu prevederile planului de management al AP, pe cel puțin 25% din fondul forestier
- Menținerea habitatelor forestiere aflate în prezent în afara fondului forestier și implementarea de măsuri minime de management, astfel încât să se mențină habitatele și speciile de interes conservativ asociate
- Stabilirea și implementarea măsurilor de management specifice pentru menținerea / îmbunătățirea stării de conservare a habitatelor de interes comunitar în Siturile de Interes Comunitar (SCI-uri)
- Menținerea a unui procent de cel puțin 50% din suprafață împădurită a AP cu păduri cu vârstă de peste 80 de ani, distribuite pe trupuri de pădure, pentru a satisface cerințe critice de cuibărire pentru speciile de păsări și habitatul necesar pentru speciile de lilieci
- Asigurarea condițiilor optime pt speciile de păsări, lilieci și amfinieni, carnivore, în pădurile de pe întreaga suprafață a AP
- Menținerea lizierelor de pădure, prin menținerea unei fâșii de arbori și arbuști
- Definirea a minim 3 zone model pentru aplicarea în primii doi ani a măsurilor prevăzute în planul de management pentru asigurarea condițiilor necesare speciilor, monitorizarea lor detaliată pentru adaptarea măsurilor în perioada imediat următoare

- Reglementarea managementului rețelei hidrografice, astfel încât să fie asigurate condițiile necesare conservării habitatelor și speciilor de interes conservativ

Pajiștile

- Menținerea a cel puțin 45% din suprafața ariei protejate cu pajiști naturale și seminaturale prin menținerea folosinței pajiștilor permanente existente și încurajarea menținerii pășunilor și fânețelor pe terenurile agricole care au fost gestionate ca pajiști în ultimii 5 ani
- Creșterea cu cel puțin 5% a suprafeței fânețelor față de nivelul anului 2014
- Promovarea transformării în fânețe a pășunilor cu habitate de pajiști cu *Molinia* (6410) și pajiști de altitudine joasă (6510)
- Menținerea habitatelor de pajiști aflate în stare bună de conservare și asigurarea condițiilor necesare pentru menținerea speciilor dependente de aceste habitate prin pășunat și cosit, cu respectarea măsurilor minime de management conform Regulamentului
- Menținerea caracterului mozaicat și diversificat al culturilor agricole
- Menținerea a cel puțin 5% vegetație arbustivă și sub 100 m²/ha de arbori izolați pe pajiști, cu excepția celor inventariate ca fiind pajiști cu arbori
- Asigurarea habitatelor favorabile pentru *Crex crex* în zona de protecție a acestei specii
- Menținerea pajiștilor umede și a comunităților de ierburi înalte de lizieră
- Menținerea pajiștilor cu arbori cel puțin la nivelul anului 2014
- Identificarea și cartarea HNMF-urilor și încurajarea măsurilor de management pentru menținerea lor

Habitatele ripariene și acvatice

- Menținerea/refacerea integrității și a proceselor naturale în albia minoră și în lunca inundabilă a apelor curgătoare, prin menținerea cursurilor naturale ale apelor, a meandrelor și brațelor moarte precum și a conectivității albiei minore cu albia majoră
- Analizarea problemelor cauzate de populația de castor și implementarea măsurilor stabilite în vederea prevenirii și reducerii pagubelor produse de

această specie în sistemul de regularizare a apelor și pe proprietățile din sit

- Menținerea/refacerea suprafețelor aflate în stare favorabilă de conservare și refacerea a cel puțin 25 % din suprafața habitatelor ripariene .

Asigurarea conectivității ecologice

- Menținerea în extravilan a coridoarelor critice pentru conservare
- Inițierea refacerii conectivității longitudinale pe cursurile de apă pentru asigurarea condițiilor necesare unui statut de conservare favorabil al habitatelor și speciilor acvatice, pe o lungime de cel puțin 10 % din total
- Păstrarea și refacerea culoarelor de vegetație ripariană pe toate cursurile de apă pentru asigurarea condițiilor de viață pentru speciile de pești, amfibieni și vidră
- Asigurarea calității apei pentru îndeplinirea condițiilor favorabile pentru speciile de pești, scoici și amfibieni
- Asigurarea conectivității între zonele de hibernare și cele de reproducere pentru amfibieni
- Asigurarea menținerii coridoarelor ecologice pentru speciile de mamifere
- Asigurarea conectivității cu alte AP prin coridoare ecologice

Managementul resurselor naturale și comunitățile locale

- Implementarea măsurilor de management a pajiștilor stabilite pentru conservarea habitatelor și speciilor și obținerea, în măsura în care aceasta se impune, de plăți compensatorii ce se impun prin eventuale restricții
- Asigurarea respectării legislației cu privire la impozitul pe teren, în cazul în care se impun restricții de utilizare cu scop de conservare prin avizarea solicitărilor din partea proprietarilor / administratorilor de terenuri agricole. (Legea 49/2011, art. 26 alin 3)
- Promovarea subvențiilor existente (plăți agromediu) pentru a veni în sprijinul implementării măsurilor de management de către proprietarii de terenuri
- Stabilirea și promovarea metodelor de reducere a pagubelor produse culturilor agricole și animalelor domestice, de carnivorele mari și alte specii de faună sălbatică și lobby pentru asigurarea de fonduri

- Acordarea de sprijin localnicilor pentru identificarea de soluții în implementarea restricțiilor legate de regimul Ariei Protejate.

Prevenirea extinderii și reducerea răspândirii speciilor invazive noi pe teritoriul

- Asigurarea condițiilor pentru controlul răspândirii agenților patogeni de la animalele domestice la speciile de faună de interes conservativ
- Reglementarea / Interzicerea introducerii de specii alohtone și specii autohtone problematice

Managementul peisajului

- Păstrarea unui peisaj mozaicat prin măsurile de management aplicate habitatelor și speciilor Reglementarea construcțiilor (aprobării PUZ-urilor) în afara vetrei satului astfel încât să se evite dispersarea așezărilor umane în sit
- Reglementarea construcțiilor/investițiilor care pot afecta peisajul ca bază de regulament pentru custodele AP în vederea avizării construcțiilor
- Implementarea măsurilor de management a pajiștilor stabilite pentru conservarea habitatelor și speciilor și obținerea, în măsura în care aceasta se impune, de plăți compensatorii ce se impun prin eventuale restricții

Managementul resurselor naturale și comunitățile locale

- Asigurarea respectării legislației cu privire la impozitul pe teren, în cazul în care se impun restricții de utilizare cu scop de conservare prin avizarea solicitărilor din partea proprietarilor / administratorilor de terenuri agricole. (Legea 49/2011, art. 26 alin 3)
- Promovarea subvențiilor existente (plăți agromediu) pentru a veni în sprijinul implementării măsurilor de management de către proprietarii de terenuri Stabilirea și promovarea metodelor de reducere a pagubelor produse culturilor agricole și animalelor domestice, de carnivorele mari și alte specii de faună sălbatică și lobby pt asigurarea de fonduri .
- Acordarea de sprijin localnicilor pentru identificarea de soluții în implementarea restricțiilor legate de regimul AP

Ecoturism și promovare

- Realizarea unui plan pentru dezvoltarea Destinației de ecoturism Colinele Transilvaniei care să includă arile protejate

- Promovarea includerii valorilor naturale în strategiile de turism ale județului și regiunii Proiectarea, amenajarea și refacerea de trasee de vizitare, cu prioritate cele ce îndeplinesc condițiile pentru ecoturism, pe teritoriul AP și în vecinătate, cu legături, dacă este posibil și relevant, cu trasee din alte zone importante pentru conservare Programul 5: Informare, conștientizare, educație ecologică

Informare, conștientizare, educație ecologică

- Realizarea de infrastructură specifică pentru informare, conștientizare, fie în clădiri special destinate, fie în clădiri deținute de factori interesați relevanți, respectiv amenajarea unui centru de vizitare/educație și a unor puncte de informare / educație pentru AP Oferirea de posibilități pentru consiliere / comunicare pt factorii interesați, la birou și pe teren, pe teme privind managementul AP
- Informarea continuă a publicului larg cu privire la managementul AP și la oportunitățile de finanțare legate de conservarea habitatelor și speciilor prin mass media și prin pagina web a AP
- Amplasarea/Revizuirea/repararea de panouri informative despre AP și managementul acesteia în localități, pe limite, în zone importante de pe teritoriul AP Organizare de activități educative pentru diferite grupe de vârstă în școlile din comunitățile locale
- Realizarea și întreținerea de trasee educaționale tematice pe teritoriul AP și în vecinătate .
- Amplasarea/Revizuirea/repararea de panouri informative despre AP și managementul acesteia în localități, pe limite, în zone importante de pe teritoriul AP
- Organizarea de / participarea la evenimente de conștientizare legate de AP și de promovare a acesteia Realizarea de parteneriate pentru realizarea de evenimente educative în școli .
- Organizare de activități practice de educație ecologică pe teren Oferirea de informații despre valorile naturale și promovarea includerii lor în strategiile și programele de dezvoltare locale, județene și regionale

Administrarea ariei protejate

- Emiterea avizului administratorului ariei protejate, în cadrul procedurii de reglementare, din perspectiva protecției mediului/naturii al planurilor/proiectelor/activităților
- Verificarea implementării/ respectării măsurilor de management al valorilor AP
- Observarea / verificarea modului în care se face managementul terenurilor și a resurselor naturale, în zonele unde impactul potențial asupra valorilor poate fi semnificativ .
- Colaborarea cu autoritățile competente pentru realizarea de controale periodice în AP
- Identificarea de surse de finanțare, elaborarea de proiecte și managementul acestora în vederea asigurării resurselor necesare pentru menținerea unei echipe minime de management al AP și pentru implementarea măsurilor de management
- Încheierea de contracte de parteneriat cu universități, ONG-uri și alte entități, în vederea eficientizării asigurării resurselor necesare pentru management și implementarea planului de management
- Identificarea temelor prioritare pentru cercetare și asigurarea resurselor necesare pentru efectuarea acestora, în colaborare cu instituții relevante
- Analiza rezultatelor monitorizărilor și îmbunătățirea măsurilor de management, utilizând informațiile din analize

Pentru o înțelegere profundă a măsurilor din acest plan de management și cum aceste măsuri pot să vă influențeze activitățile zilnice din interiorul ariilor protejate vă rugăm să vă adresați administratorului sau echipei de realizare al acestui plan. Datele de contact sunt următoarele:

WWF România, Str. Lungă, nr.175, Brașov, office@wwf.ro,
www.natura2000transilvania.ro. Telefon: 0368-800-190.

Administrația siturilor: SOCIETATEA „PROGRESUL SILVIC”- Administrația Târnava Mare Hârtibaciu, Dumbrăveni, str. Avram Iancu, nr. 12 jud. Sibiu, 555100, Tel: 0269 865554; 0740 312151 Fax: 0269 865700; E-mail: a_tmh@yahoo.com

Fundația Adept Transilvania: <http://www.fundatia-adept.org/> Str. Principală nr. 166, Saschiz, Mureș 547510 Tel:40 (0)265 71163.

Bibliografie

1. Alexandru, R. G. (2012). *Bazinul hidrografic Săsăuș. Studiu de geomorfologie dinamică*. București .
2. Baban, E. (2006). *Diversitatea coleopterelor (Coleoptera: Carabidae, Silphidae, Scarabaeidae, Cerambycidae) din ecosistemele forestiere ale podișului Moldovei centrale*. Teză de doctor în biologie 03.00.09.
3. Calaciura B & Spinelli O. . (2008). *Management of Natura 2000 habitats. 6210 Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (Festuco-Brometalia) (*important orchid sites)*. . European Commission .
4. Calaciura B & Spinelli O. (2008). *Management of Natura 2000 habitats. 6210 Semi-natural dry grasslands and scrubland facies on calcareous substrates (Festuco-Brometalia) (*important orchid sites)*. European Commission. Brussels: European Comision.
5. Gabriel Lazăr, Petru Tudor Stăncioiu, Gheorghe Marian Tudoran. (2007). *Habitatele forestiere de interes comunitar incluse în proiectul LIFE05NAT/RO/000176: Habitate prioritare alpine, subalpine și forestiere din România: amenințări potențiale*. Brașov: Editura Universității Transilvania.
6. Galvánek D. & Janák M. (2008). *Management of Natura 2000 habitats. 6230 *Species-rich Nardus grasslands*. Brussels: European Commission.
7. Galvánek D. & Janák M. (2008). *Management of Natura 2000 habitats. 6230 *Species-rich Nardus grasslands*. . European Commission .
8. Gârbacea, V., Grecu, Florina. (1986). *Caracterizarea geomorfologică*. București: Mem.sect. st.Academiei R.S.România.
9. Grecu, F. (1992). *Bazinul Hârtibaciului-Elemente de Morfohidrografie*. București: Editura Academiei Române.
10. Oliviu G. Pop, Florentina Florescu. (2008). 15. *Habitatele forestiere de interes comunitar incluse în proiectul LIFE05NAT/RO/000176:Habitat prioritare alpine, subalpine și forestiere din România: amenințări potențiale*. Brașov: Editura Universității Transilvania din Brașov.
11. Scientific Working Group of EUROPEAN COMMISSION. (2007). *Interpretation Manual of European Union Habitats - EUR27*. Preluat pe Februarie 23, 2015, de pe EUROPEAN COMMISSION DG ENVIRONMENT:
http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/2007_07_im.pdf
12. Šeffler J ., Janák M. & Šefflerová Stanová V. (2008). *Management models for habitats in Natura 2000 Sites. 6440 Alluvial meadows of river valleys of the Cnidion dubii*. European Commission.
13. Šeffler J., Janák M. & Šefflerová Stanová V. (2008). *Management models for habitats in Natura 2000 Sites. 6440 Alluvial meadows of river valleys of the Cnidion dubii*. European Commission.
14. Thauront M. & Stallegger M. . (2008). *Management of Natura 2000 habitats. 9110 Luzulo-Fagetum beech forests*. European Commission .
15. Thauront M. & Stallegger M. (2008). *Management of Natura 2000 habitats. 9110Luzulo-Fagetum beech forests*. European Commission.

